

Dit profiel dient gelezen, geïnterpreteerd en gebruikt te worden in combinatie met de 'Leeswijzer profielen Natura 2000 versie 2026', waarin de noodzakelijke uitleg van de verschillende paragrafen vermeld is.

A157 Rosse grutto (*Limosa lapponica*)

A. Algemeen

1. Kenschets

1.1 Beschrijving

De rosse grutto is een vrij grote steltloper (lengte 33-41 cm), en heeft in zomerkleed een roestbruin verenkleed, vooral het mannetje. Het vrouwtje is doorgaans doffer gekleurd. In winterkleed is de soort bruin-grijs gekleurd op de bovendelen en lichte onderdelen. De rosse grutto lijkt op de grutto (*Limosa limosa* ssp.), maar is daarvan onder meer te onderscheiden door het ontbreken van een vleugelstreep, witte wig op de rug en door de fijn gebandeerde staart.

In Nederland komt de rosse grutto voor als doortrekker en als overwinteraar. De soort kan het hele jaar door in ons land worden

waargenomen. Er is een scherp piek tijdens de voorjaarsdoortrek in mei, gevolgd door een dip

in de maand juni. Nederland is van belang voor twee flyway-populaties. De ondersoort *taymyrensis* broedt in West- en Centraal Siberië, overwintert in West-Afrika en doet Nederland aan tijdens de voor- en najaarstrek (West-Siberische/West- en Zuidwest-Afrikaanse flyway-populatie). De rosse grutto's die ook in Nederland overwinteren behoren alle tot de ondersoort *lapponica*. Deze vogels broeden in noordelijk Fenno-Scandinavië en het aangrenzende Russische Kanin Schiereiland en overwinteren in West-Europa (Noord-Europese/West-Europese flyway-populatie).



Bron: Saxifraga – Rik Kruit

1.2 Relatief belang binnen Europa

De West-Siberische/West- en Zuidwest-Afrikaanse flyway-populatie (ondersoort *taymyrensis*) wordt geschat op 380.000-420.000 vogels, waarvan in Nederland ca. 28-40% verbleef tijdens de doortrek in de periode 2015/16-2020/21. De Noord-Europese/West-Europese flyway-populatie (ondersoort *lapponica*) wordt geschat op 150.000-180.000 vogels, waarvan in Nederland ca. 35-67% verbleef tijdens de doortrek en 38-51% in de winter in de periode 2015/16-2020/21.

1.3 Aandeel van populatie in Vogelrichtlijngebieden

Het gemiddeld seizoensgemiddelde¹ van de rosse grutto betrof 64.800 vogels in de periode 2015/16-2020/21, waarvan zich ca. 100% binnen Vogelrichtlijngebieden met een instandhoudingsdoel voor de soort bevond. Zie paragraaf 4 voor meer informatie over het huidige voorkomen. Zie [de soortpagina op natura2000.nl](https://natura2000.nl) voor een overzicht van de gebieden met een instandhoudingsdoel voor de soort.

¹ De som van maandelijkse schattingen (tellingen en modelvoorspellingen voor juli-juni), gedeeld door 12. Seizoensgemiddelde is een maat voor de aanwezigheid van een soort in het gehele niet-broedseizoen waar afzonderlijke maandaantallen sterk van elkaar kunnen wisselen. Ze geven een betrouwbaarder beeld dan seizoen maxima, waar toeval een grotere rol speelt.

B. Bescherming

2. Status

Rosse grutto *Limosa lapponica* (A157), ondersoorten *lapponica* en *taymyrensis*. Genoemd in bijlage I van de Vogelrichtlijn (sinds 1995). Voor Vogelrichtlijngebieden in Nederland relevant als niet-broedvogel.

3. Ecologie

3.1 Algemene beschrijving leefgebied

Rosse grutto's verblijven in ons land vrijwel uitsluitend in intergetijdengebieden, waar ze zowel zandige als slikkige wadplaten als voedselgebied gebruiken. Tijdens de voorjaarsstrek verschijnen echter plaatselijk massaal foeragerende rosse grutto's binnendijks op grasland, vooral op pas gemaaide percelen. De rosse grutto volgt het getijdenritme en gebruikt bij vloed gemeenschappelijke hoogwatervluchtplaatsen. De soort vertoont daarbij voorkeur voor bij hoogwater droog blijvende zandplaten en kwelders/schorren met een lage vegetatiebedekking. Incidenteel verblijven rosse grutto's bij stormvloed op kale akkers binnendijks. Ze leggen doorgaans geen grote afstanden af tussen voedselgebied en hoogwatervluchtplaats.

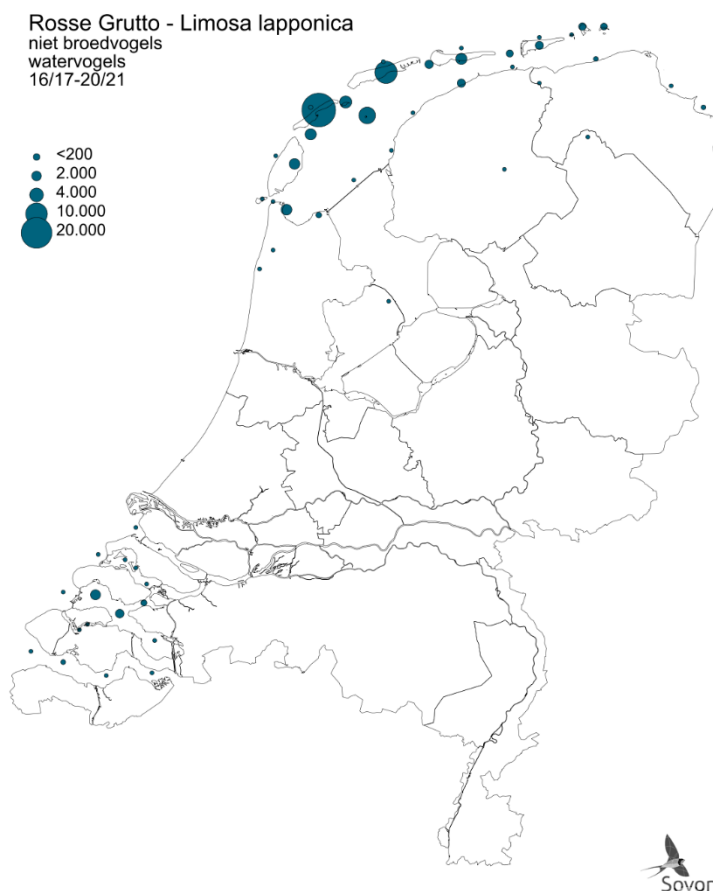
3.2 Voedsel

De rosse grutto foerageert op bodemfauna. Zijn voornaamste voedselbronnen zijn diverse wormensoorten zoals wadpier, zeeduizendpoot en schelpkokerworm. In mindere mate eet hij ook nonnetjes *Limecola balthica* en kleine krabben. In binnendijks grasland voedt hij zich vooral met larven van langpootmuggen (emelten). In de winter blijkt in de Waddenzee twee derde van de rosse grutto's vrouw te zijn, terwijl groepen in de zoute Delta voor meer dan de helft uit mannen bestaan. Het aandeel vrouwen per overwinteringsgebied blijkt samen te hangen met de hoeveelheid beschikbaar voedsel iets dieper in de bodem. Daar kunnen vrouwtjes rosse grutto's dankzij hun langere snavels het beste bij. Meer voedsel in de bovenlaag van het wad betekent relatief veel (kleinere) mannen, meer voedsel in de lagen daaronder relatief veel (grotere) vrouwen.

C. Voorkomen, Staat van Instandhouding, drukfactoren en maatregelen

4. Huidig voorkomen

De op doortrek in Nederland pleisterende populatie van de rosse grutto, ondersoort *taymyrensis*, omvatte naar schatting maximaal 140.000-200.000 vogels in de periode 2015/16-2020/21. Van de ondersoort *lapponica* waren tijdens de doortrek in dezelfde periode naar schatting maximaal 53.000-100.000 vogels aanwezig en in de winter maximaal 57.500-76.200 vogels. Zowel tijdens de doortrekperiode als tijdens de winterperiode is het voorkomen van rosse grutto's in Nederland vrijwel beperkt tot het Waddengebied (met name de eilanden) en het Deltagebied (vooral de Oosterschelde en Westerschelde). Voor meer verspreidingsinformatie wordt verwezen naar de [soortpagina van Sovon](#).



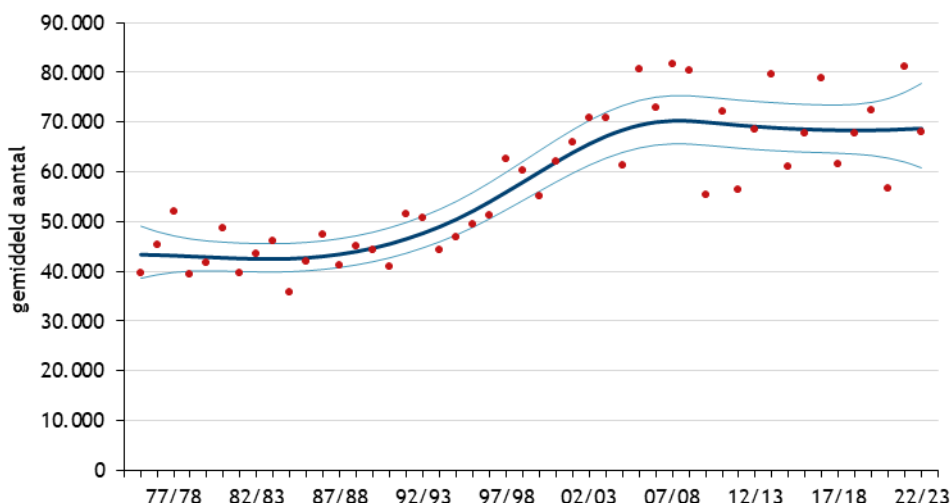
Verspreiding van de rosse grutto als niet-broedvogel in de periode 2016/17 – 2020/21. Weergegeven is het gemiddelde seizoensgemiddelde (vogels) per hoofdgebied (cluster van telgebieden).

5. Beoordeling landelijke Staat van Instandhouding

5.1 Trends en ontwikkelingen

De landelijke trend van de rosse grutto als niet-broedvogel laat op de lange termijn (1980/81-2022/23) een matige toename zien, op de korte termijn (2011/12-2022/23) is de aantalsontwikkeling stabiel.

Sinds begin jaren negentig nemen de overwinterende aantallen rosse grutto's toe in Nederland. Dit was vooral zichtbaar in de westelijke Waddenzee, omgeving Vlieland en Griend (Duijns 2018). In de Waddenzee was in ca. 1990-2005 sprake van een toename, waarna de aantallen zich stabiliseerden (Duijns 2018), terwijl de trend in de Zeeuwse wateren sinds de eeuwwisseling (licht) negatief is. Tot in de jaren negentig verbleven ook kleine aantallen in de Grevelingen, maar ze zijn daar vrijwel verdwenen (Arts & Meininger 2022). Dat geldt ook voor de zoete Delta (Krammer-Volkerak en Zoommeer). Momenteel is de landelijke populatie gestabiliseerd (korte termijntrend), waarbij de populatieontwikkelingen van de twee ondersoorten *taymyrensis* en *lapponica* elkaar zo ongeveer uitmiddelen. De landelijke winterspreiding van rosse grutto's is niet veel veranderd de afgelopen decennia (Duijns 2018). Verschuivingen in verspreiding binnen het overwinteringsgebied (bijvoorbeeld van de Britse Eilanden naar de Waddenzee) lijkt niet waarschijnlijk. De winterspreiding van rosse grutto's wordt vooral bepaald door voedseldichtheden op het wad en minder door winterweer (Duijns *et al.* 2014). Voor meer trendinformatie wordt verwezen naar de [soortpagina van Sovon](#).



De aantalsontwikkeling van de rosse grutto als niet-broedvogel. Weergegeven is het seizoensgemiddelde in de monitoringgebieden (rode punten), de trendlijn (donkergekleurde lijn) en het 95% betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn (lichtgekleurde lijnen). Deze grafiek is gebaseerd op het Meetnet Watervogels (seizoen juli t/m juni).

5.2 Beoordelingsaspecten Staat van Instandhouding 2022²

i. Verspreidingsgebied: gunstig

Het Nederlandse verspreidingsgebied is op de lange termijn stabiel gebleven, waarmee dit aspect als 'gunstig' wordt beoordeeld.

ii. Populatie: gunstig

De populatietrend laat op de lange termijn (1980/81-2019/20) een lichte toename zien, waarbij de aantallen zich ook ruim boven een gunstig niveau voor de populatie bevinden. Wel dient te worden aangetekend dat de ondersoort *taymyrensis* afneemt en *lapponica* toeneemt, waardoor de trend per saldo positief is.

² Voor een uitgebreide toelichting van de beoordeling van de Staat van Instandhouding in 2022 wordt verwezen naar de bouwsteen (Sovon 2024) en Vogel *et al.* (2021).

iii. Leefgebied: gunstig

Het leefgebied is in voldoende omvang en kwaliteit aanwezig.

iv. Toekomstperspectief: gunstig

Er zijn geen ontwikkelingen bekend die op de korte termijn (komende 12 jaar) een belangrijke negatieve invloed op de populatie kunnen uitoefenen, waardoor het toekomstperspectief als 'gunstig' is beoordeeld.

5.3 Landelijke Staat van Instandhouding

De Staat van Instandhouding (SvI) van de rosse grutto als niet-broedvogel is in 2022 als gunstig beoordeeld (Sovon 2024). De eerdere SvI beoordelingen zijn in dit document opgenomen zodat zichtbaar is hoe deze over de jaren heen veranderd is³.

Aspect	1981	2004	2015	2022
Verspreidingsgebied	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig
Populatie	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig
Leefgebied	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig
Toekomstperspectief	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig
Beoordeling SvI	gunstig	gunstig	gunstig	gunstig

5.4 Landelijke instandhoudingsdoelstelling

Behoud van de omvang en van de kwaliteit van het leefgebied met een draagkracht voor het behoud van een populatie van ten minste 42.000 vogels (seizoensgemiddelde) (ministerie van LNVN 2026).

6. Drukfactoren

- **Klimaat:** door mondiale klimaatveranderingen stijgt de zeespiegel. Dit kan leiden tot een afname van het areaal wadplaten, hoewel geomorfologische processen complex zijn (Austin & Rehfish 2003).
- **Ziekten:** de rosse grutto is beoordeeld als kwetsbaar voor sterfte door hoogpathogene aviaire influenza (HPAI) vanwege het vaak voorkomen in groepen (Slaterus *et al.* 2024).
- **Verstoring door aanwezigheid:** zowel tijdens het voedsel zoeken op het wad als bij rustende groepen op hoogwaterrustplaatsen is de rosse grutto gevoelig voor recreatie (Krijgsveld *et al.* 2022). Verstoring speelt op sommige plaatsen in het Waddengebied, onder andere door vliegverkeer (Schilt *et al.* 2023). Met name in vorstperioden kunnen verstoringen resulteren in lagere overlevingskansen (Linssen *et al.* 2019, van der Kolk *et al.* 2020).
- **Verlies leefgebied:** voedselgebieden kunnen verloren gaan door landschappelijke veranderingen in getijdengebieden ten gevolge van werkzaamheden en ingrepen waarbij verlies van slikken en schorren optreedt, zoals na de aanleg van de stormvloedkering in de Oosterschelde (Schekkerman *et al.* 1994).
- **Verstoring door opgaande bouwsels:** pendelroutes tussen voedsel- en rustgebieden kunnen mogelijk worden verstoord door oprichting van windmolenparken (barrièrewerking) (Clemens & Lammen 1995).
- **Visserij:** er zijn aanwijzingen dat de voedselsituatie de overleving beïnvloedt en dan specifiek de dichtheid wadpieren. Mechanische oogst van wadpieren heeft lokaal een negatief effect op de beschikbaarheid van wadpieren (Beukema 1995, Rakhimberdiev *et al.* 2018).

³Nieuwere beoordelingen van de Staat van Instandhouding zijn niet altijd één op één te vergelijken met eerdere beoordelingen door verschillen in de systematiek (ministerie van LNVN 2006, Foppen *et al.* 2016, Vogel *et al.* 2021).

Invloeden van buiten Nederland

De West-Siberische/West- en Zuidwest-Afrikaanse flyway-populatie (ondersoort *taymyrensis*) laat op zowel de lange als korte termijn een afname zien door klimaatveranderingen en wellicht ook door verslechterde omstandigheden in de Afrikaanse overwinteringsgebieden. Daar wordt de soort bedreigd door aftakeling van de voedselgebieden door inpoldering, vervuiling, verstoring, droogte en in sommige gebieden door mangrovevorming (van Roomen *et al.* 2022). De Noord-Europese/West-Europese flyway-populatie (ondersoort *lapponica*) laat op de lange termijn een toename zien, maar recent nemen ook deze aantallen af (van Roomen *et al.* 2022). De Fenno-Scandinavische broedvogels (*lapponica*) bevinden zich op een stabiel niveau, met een kleine zuidwaartse uitbreiding in Scandinavische berggebieden. In de broedgebieden spelen ervoor zover bekend geen belangrijke knelpunten, maar over de situatie in Noordwest-Rusland is weinig bekend. Klimaatontwikkelingen vormen op termijn mogelijk een risicofactor (Rakhimberdiev *et al.* 2018, Keller *et al.* 2020).

7. Maatregelen voor beheer, herstel en uitbreiding

Hieronder worden aanbevolen maatregelen genoemd ten behoeve van de soort.

- Het behouden en creëren van rust op de belangrijke foerageer- en rustgebieden (hoogwatervluchtplaatsen) is van belang om voldoende draagkracht te behouden voor de doortrekpopulatie. Over het algemeen wordt bij recreatie als afstand tussen de groep vogels en de verstoringsbron een bufferzone van minimaal 250 meter geadviseerd, en bij rust- en verzamelplaatsen 500 meter tot 1 kilometer, al kan de situatie tussen locaties verschillen (Krijgsveld *et al.* 2022).
- Regulatie van de mechanische oogst van wadpieren zal een gunstig effect op de voedselbeschikbaarheid voor rosse grutto's (Beukema 1995, Rakhimberdiev *et al.* 2018).

Onderscheid in maatregelen gericht op regulier beheer (instandhouding), preventie of herstel (aanvullende maatregelen om verslechtering te voorkomen of terug te draaien) en/of uitbreiding van leefgebied. Zie de tekst hierboven voor de volledige beschrijving van de maatregelen.

Maatregel	Regulier beheer	Preventie of herstel	Uitbreiding
Waarborgen voldoende rust		x	
Regulatie mechanische oogst wadpieren		x	

8. Bronnen

- Arts F. & Meininger P. 2022 Rosse Grutto. Pp. 619-623. in: Meininger P.L. (red.). *Avifauna Zeelandica*. Vogels, vogelaars en vogelonderzoek in Zeeland. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Austin G.E. & Rehfish M.M. 2003. The likely impact of sea level rise on waders (Charadrii) wintering on estuaries. *Journal for Nature Conservation* 11: 43-58.
- Beukema J.J. 1995. Long-term effects of mechanical harvesting of Lugworms, *Arenicola marina* on the zoobenthic community of a tidal flat in the Wadden Sea. *Netherlands Journal of Sea Research* 33: 219-227.
- Clemens T. & Lammen C. 1995. Windkraftanlagen und Rastplätze von Küstenvögeln -ein Nutzungskonflikt. *Seevögel* 16: 34-38.
- Duijn S., Jukema J., Spaans B., van Horssen P. & Piersma T. 2012. Revisiting the proposed leap-frog migration of Bar-tailed Godwits along the East-Atlantic Flyway. *Ardea* 100: 37-43.
- Duijns S. 2014. Sex-specific foraging. The distributional ecology of a polychaete eating shorebird. Proefschrift. Rijksuniversiteit Groningen, Groningen.
- Duijns S. 2018. Rosse Grutto *Limosa lapponica*. Pp. 260-261 in: Sovon Vogelonderzoek Nederland 2018. Vogelatlas van Nederland. Kosmos Uitgevers, Utrecht/Antwerpen.
- Foppen R., van Roomen M., van den Bremer L. & Noordhuis R. 2016. De ecologische haalbaarheid van de Natura 2000 instandhoudingsdoelen voor vogels. Sovon-rapport 2016/51. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Keller V., Herrando S., Voříšek P., Franch M., Kipson M., Milanese P., Martí D., Anton M., Klvaňová A., Kalyakin M. V., Bauer H.-G. & Foppen R.P.B. 2020. European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.
- van Kleunen A., van Roomen M., Janssen J.A.M., Kuiters A.T., van Winden E., Boele A., Schmidt A.M. & van Vreeswijk T. 2017. Advies over correcties en bijstellingen van Natura 2000-doelen; Achtergronddocument bij het rapport Advies over de Natura 2000 doelensystematiek en Natura 2000-doelen. Rapport 2779C. Sovon-rapport 2016/27. Wageningen Environmental Research, Wageningen.
- van der Kolk H.J., Allen A.M., Ens B.J., Oosterbeek K., Jongejans E. & van de Pol M. 2020. Spatiotemporal variation in disturbance impacts derived from simultaneous tracking of aircraft and shorebirds. *Journal of Applied Ecology* 57: 2406-2418.
- Krijgsveld K.L., Klaassen B. & van der Winden J. 2022. Verstoring van vogels door recreatie. Literatuurstudie van verstoring gevoeligheid en overzicht van maatregelen. Deel 1 hoofdrapport & deel 2 soortbesprekingen. Uitgave Vogelbescherming Nederland, Zeist.
- Linssen H., van de Pol M., Allen A.M., Jans M., Ens B.J., Krijgsveld K.L., Frauendorf M. & van der Kolk H.J. 2019. Disturbance increases high tide travel distance of a roosting shorebird but only marginally affects daily energy expenditure. *Avian Research* 10: 31.
- Ministerie van LNV. 2006. Natura 2000 doelendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.
- Ministerie van LNVN. 2026. Natura 2000 Doelendocument 2026; vernieuwde landelijke doelen voor Natura 2000-habitattypen en -soorten. Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur. Den Haag.
- Rakhimberdiev E., Duijns S., Karagicheva J., Camphuysen C.J., VRS Castricum, Dekinga A., Dekker R., Gavrilov A., ten Horn J., Jukema J., Saveliev A., Soloviev M., Tibbitts T.L., van Gils J.A. & Piersma T. 2018. Fuelling conditions at staging sites can mitigate Arctic warming effects in a migratory bird. *Nature Communications* 9:4263.
- van Roomen M., Citegetse G., Crowe O., Dodman T., Hagemeijer W., Meise K. & Schekkerman H. (eds.). 2022. East Atlantic Flyway Assessment 2020. The status of coastal waterbird populations and their sites. Wadden Sea Flyway Initiative p/a CWSS, Wilhelmshaven, Germany, Wetlands International, Wageningen, The Netherlands, BirdLife International, Cambridge, United Kingdom.
- Scheiffarth G. 2001. The diet of bar-tailed Godwits (*Limosa lapponica*) in the Wadden Sea: combining visual observations and faeces analyses. *Ardea* 89(3): 481-494.
- Schekkerman H., Meininger P.L. & Meire P.M. 1994. Changes in the waterbird populations of the Oosterschelde (SW Netherlands) as a result of large-scale coastal engineering works. *Hydrobiologia* 282/283: 509-524.
- Schilt B., Heidinga D., Bijkerk W., Gotjé W. & Versloot F. 2023. Ecologische evaluatie Natura 2000 beheerplannen; Natura 2000-beheerplan Noordzeekustzone, Rijkswaterstaat. Referentie 128201/23-013.445. Witteveen + Bos Raadgevende ingenieurs B.V., Deventer.
- Slaterus R., Bresser S. & Brinkman C. 2024. Hoogpathogene aviaire influenza als bedreiging voor vogelpopulaties in Nederland. Sovon-rapport 2024/19. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vogel R., Foppen R., van den Bremer L., van Turnhout C.A.M. & van Roomen M. 2021. Methodiek voor de bepaling van de staat van instandhouding van vogels. Sovon-rapport 2021/26. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Vogel R., Zoetebier D., van Winden E., Sierdsema H., Foppen R. & van den Bremer L. 2024. Geactualiseerd landelijk overzicht van vogelsoorten met concentraties van (inter)nationaal belang. Sovon-rapport 2024/13. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Geraadpleegde websites

Sovon Vogelonderzoek Nederland. 2024. Bouwsteen Rosse Grutto niet-broedvogel.
<https://stats.sovon.nl/pub/publicatie/22018>. Geraadpleegd op 15/01/2025.